

Monika Rosmanowska

Muzeum Dialogu Kultur jako przestrzeń porozumienia

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 27, 13-23

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MONIKA ROSMANOWSKA

MUZEUM DIALOGU KULTUR JAKO PRZESTRZEŃ POROZUMIENIA

*Problem leży w tym, że podczas nadchodzącego tysiąclecia
Europa stanie się kontynentem wielorasowym
lub – jeśli kto woli – „bardzo kolorowym”.*
Stanie się tak bez względu na to, czy wam się to podoba, czy nie
Umberto Eco

Kielce XIX wieku, przełomu stuleci i dwudziestolecia międzywojennego to miasto, w którym obok Polaków mieszkali Żydzi, Rosjanie i ewangelicy. Kultury te – szczególnie Żydzi i ewangelicy – uczestniczyły w życiu gospodarczym, społecznym, politycznym i kulturalnym Kielc, wnosząc duży wkład w rozwój miasta.

Żydzi, którzy w Kielcach zaczęli się osiedlać po 1862 roku¹ zajmowali się przede wszystkim handlem i rzemiosłem, przyczynili się również do rozbudowy kieleckiego przemysłu. Żydowskie sklepy i firmy cieszyły się renomą². Przy ul. Nowowarszawskiej w 1903 roku otwarto synagogę. Żydzi prowadzili dom starców, sierociniec, zakładali szkoły żydowskie, księgarnie, utworzyli Żydowską Bibliotekę Publiczną, organizowali i chętnie uczestniczyli w akcjach dobroczynnych, mieli własne gazety i kluby sportowe z najsilniejszym „Maccabi” na czele. Życiem religijnym i społecznym kierowała gmina wyznaniowa³. Żyłó się im w Kielcach na

¹ W tym roku został wydany carski ukaz o równouprawnieniu Żydów. Wcześniej na osiedlanie się nie zgadzali się kieleccy mieszczanie, obawiając się konkurencji w handlu. Por. M. Maciągowski, *Przewodnik po żydowskich Kielcach. Śladami cieni*, Kraków 2008; J. Głównka, *Śladami Żydów kieleckich – Following the footsteps of Kielce Jews*, Kielce 2009; K. Urbański, *Spoleczność żydowska w Kielcach w latach 1962-1939 w: Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach*, (dalej RMNKi) t. 15, Kraków 1990.

² Żydzi zajmowali się krawiectwem, szewstwem, cholewkarstwem, kuśnierstwem. Dobrą renomą cieszyli się piekarze i rzeźnicy. W 1926 roku Żydzi skupili w swoich rękach 60% wszystkich placówek handlowych w mieście. Por. K. Urbański, op. cit.

³ Gros rodzin żydowskich to rodziny biedne, wielodzietne. Tylko kilkadziesiąt tworzyło warstwę bogatych. Ci mieszkali w centrum miasta (przy ul. Dużej, Małej, Hipotecznej, Ryn-

ogół spokojnie. Drobne konflikty wybuchały głównie między kupcami, choć zdarzały się też incydenty poważniejsze o podłożu antysemickim. Życie w polsko-żydowskim mieście zniszczyła II wojna światowa. Niemcy kierowali Żydów do najcięższych robót, wielokrotnie przesiedlali do coraz gorszych mieszkań, by zamknąć w końcu całą społeczność w getcie, a następnie wymordować – rozstrzelując i wywożąc do obozu zagłady w Treblince. Z 20 tys. starozakonnych-mieszkańców miasta, wojnę przeżyło jedynie 500 osób, z czego tylko 200 Żydów z Kielc.

W 2. poł. XIX wieku do Kielc równocześnie zaczęli przybywać Rosjanie, przede wszystkim wojskowi. Garnizon kielecki liczył 2340 osób, do nich dołączała rodzina, urzędnicy cywilni i nauczyciele. W 1874 roku odnotowano 91 osób, dziesięć lat później 321. Mimo krótkiej obecności (garnizon wyszedł z Kielc wraz z wejściem do miasta „strzelców” w 1914 roku, a władze cywilne zostały ewakuowane) Rosjanie w historii Kielc odcisnęli swoje piętno. M.in. w miejsce zabudowań kanonicznych, stojących na terenie dzisiejszego skweru Żeromskiego, powstał zbór prawosławny. Wprowadzono język rosyjski jako wykładowy do elementarnych szkół publicznych, co spotkało się z dużym sprzeciwem młodzieży w gimnazjum państwowym⁴.

Od końca XVIII stulecia do Kielc zaczęli też napływać ewangelicy, głównie Niemcy, ale też Saksończycy. Byli to specjaliści górnictwa i hutnictwa zatrudnieni w Głównej Dyrekcji Górniczej i Szkole Akademiczko-Górnicznej, a także w zakładach przemysłowych Zagłębia Staropolskiego. Na początku XIX wieku do regionu przybyli też niemieccy rolnicy, którzy osiedlali się m.in. w dobrach Łopuszno. Wraz z nimi do miasta przyjechali rzemieślnicy – głównie tkacze. W latach 30. XIX wieku powstała parafia ewangelicko-augsburska, a przy głównej ulicy miasta stanął kościół. Mimo że parafia w Kielcach była najmniejsza w Królestwie Polskim (w 1858 roku liczyła 916 wiernych, a pod koniec XIX wieku 1174 – głównie kolonistów z Łopuszna i okolic), a społeczność niewielka, to ewangelicy odegrali znaczącą rolę w życiu społecznym i gospodarczym miasta, pozytywnie zapisując się w historii Kielc i pamięci ich mieszkańców. Jerzemu Bogumiłowi Puschowi Ziemia Świętokrzyska zawdzięcza odkrycia dla świata jej unikalnych walorów przyrodniczych. Z funduszy Jana Jakuba Lardelli’ego wybudowano budynek hotelowo-mieszkalny z salą widowiskową przy ul. Długiej 46/47 [ul. Duża], była to jedna z najważniejszych inwestycji w mieście w latach 30. XIX wieku⁵. Z kolei Karol Meyzer uczestniczył w tworzeniu planów zagospodarowania przestrzennego miasta, nadzorował m.in. remont kolegiaty, porządkowanie i brukowanie Rynku, był twórcą ogrodu miejskiego prowadzącego od Kadzielni do centrum miasta.

ku), biedniejsi gromadzili się w dzielnicach Nowy Świat, Szydłówek, Piaski, Barwinek. W 1931 roku miasto liczyło ponad 58 tys. mieszkańców, z czego 18 tys. było Żydami. W 1938 roku do Żydów należało ok. 20% wszystkich posesji w mieście. Por. K. Urbański, op. cit., M. Maciągowski, op. cit.

⁴ J. Pazdur, *Dzieje Kielc 1864-1939*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1971, passim.

⁵ W 1833 w Kielcach żyło 46 rodzin, zaś w 1897 – wg danych spisu powszechnego – w guberni kieleckiej zamieszkiwało 2529 luteranów i 11 reformowanych, co stanowiło 0,4% ludności guberni. Przeważała ludność wiejska, w Kielcach żyło 188 osób. Przeniesienie w 1826 roku Głównej Dyrekcji Górniczej do Warszawy spowodowało duży odpływ inżynierów do Warszawy, red. J. Klaczkow, *Z tradycji i dziejów ewangelików kieleckich*, Kielce 2011.

Z kolei Herman Hiller był założycielem Wyższego Męskiego Instytutu, drugiej w Kielcach w okresie międzypowstaniowym prywatnej wyższej szkoły męskiej. W mieście nie dochodziło do antagonizmów między nieliczną ludnością ewangelicką, a katolicką większością. I wojna światowa doprowadziła do wysiedlenia niemal całej ludności niemieckiej w głąb Rosji. W mieście zostało jedynie 100 ewangelików. Ostatecznie ludność ta została ewakuowana lub wysiedlona. Pozostała tylko garstka Polaków ewangelików⁶.

Źródłem powstania Muzeum Dialogu Kultur, najmłodszego oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach, wielu – szczególnie odwiedzający spoza Kielc i regionu – upatruje nie tyle w wielokulturowej historii miasta, ile w tragicznych wydarzeniach, które miały miejsce w Kielcach 4 lipca 1946 roku. W pogromie kieleckim zginęły 42 osoby, w tym 39 Żydów i trzech Polaków. Pamięć o pogromie, podtrzymywana w mieście przez szereg inicjatyw, mających na celu budowę porozumienia między narodami, również dla Muzeum Dialogu Kultur jest niezwykle ważna. Jednak nie samo wydarzenie, a jego przyczyny stały się jednym z filarów budowy nowego oddziału. Plotką (w tym wypadku o rzekomym przetrzymywaniu przez Żydów zamieszkałego w Kielcach dziewięcioletniego chłopca)⁷, rozpowszechnianiem nieprawdziwych informacji, opinii i przekonań, wynikających z niewiedzy czy niezrozumienia dla różnic między grupami żywią się stereotypy. Zbudowane na ich podstawie uprzedzenia wobec Innych często prowadzą do dyskryminacji⁸.

Zjawiska niezdrowego i tym groźniejszego, gdy uświadomimy sobie, że żyjemy w świecie różnorodności etnicznej, religijnej i społecznej. Zaledwie 10% – wśród przeszło 200 istniejących państw jest dziś monoetnicznych. Zaś na całym globie

⁶ Idem, red. J. Kłaczek, op. cit.

⁷ Wiele pytań dotyczących pogromu kieleckiego wciąż nie doczekało się satysfakcjonujących odpowiedzi. Przez ponad 40 lat komunistycznej władzy wydarzenia z lipca 1946 roku nie mogły być przedmiotem badań i analiz. Do początku lat 80. kwestia ta nie była podnoszona publicznie. Upływający czas, podczas którego została zniszczona część dokumentacji, a możliwość wysłuchania wielu kluczowych świadków zaprzepaszczone, nie pozwolił wyjaśnić wszystkiego. Wciąż brakuje odpowiedzi na pytanie czym był pogrom kielecki? Spontanicznym aktem agresji tłumu wzburzonego przypadkową pogłoską? Zaplanowaną prowokacją władz komunistycznych chcących zdyskredytować przeciwników politycznych (rząd polski w Londynie) i kościół katolicki? A jeśli była to prowokacja (do czego skłania się część badaczy), to kto za nią stał? Czy tylko „polska” bezpieka czy służby sowieckie? Dlaczego wydarzyła się w Kielcach i dlaczego się powiodła? Odpowiedzi nie są jednoznaczne, a relacje Polaków i Żydów po II wojnie światowej niezwykle złożone i oparte na wzajemnym oddaleniu i izolacji. Por. Ł. Kamiński, J. Żaryna, *Wokół pogromu kieleckiego*, t. I, Warszawa 2006 oraz red. L. Bukowski, A. Jankowski, J. Żaryna, *Wokół pogromu kieleckiego*, t. II, Warszawa 2008.

⁸ Dyskryminacja (łac. discriminatio – rozróżnienie) oznacza niewłaściwe, wybiórcze, krzywdzące, nieuzasadnione i niesprawiedliwe traktowanie poszczególnych jednostek z powodu ich przynależności grupowej. Dyskryminowanym można być ze względu na płeć (seksizm), stan zdrowia (ableizm – przekonanie, że niepełnosprawność jest czymś negatywnym), wiek (ageizm) czy wygląd (rasizm). Ze względu na wyznanie, przynależność do stygmatyzowanej subkultury, pochodzenie społeczne, orientację seksualną (homofobia) czy poglądy. Por. M. Branka, D. Cieślukowska, *Edukacja antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski*, Kraków 2010, s. 108-178.

żyje 3 – 7 tys. grup etnicznych i narodowych. Według różnych szacunków mamy ok. 4 – 10 tys. religii, a ludzie porozumiewają się w 6 tys. języków(!)

Każdy z nas definiuje swoją tożsamość poprzez odróżnianie się od Innych. Takie porównywanie może następować w atmosferze szacunku dla różnorodności lub – co wciąż jest obecne – wrogości i nienawiści, gdy jedna z grup uważa się za lepszą. Na przestrzeni wieków ludzie różnie radzili sobie z różnorodnością. Czerpiąc z wzajemnych doświadczeń, ale też dopuszczając się czystek etnicznych czy ludobójstwa⁹. Dziś także w różny sposób, często negatywny, reagujemy na różnorodność. Napisy typu „White Power” czy „Polska tylko dla Polaków” pojawiające się na miejskich murach, kontrowersje wokół budowy przez Ligę Muzułmańską ośrodka wyznaniowego na warszawskiej Ochocie¹⁰, czy spirala nienawiści między Polakami a Czechenami nakręcana od 2009 roku na Podlasiu¹¹, to tylko nieliczne przykłady potwierdzające zjawisko dyskryminacji również w Polsce. Jednocześnie w ciągu ostatnich lat debat, dyskusji i inicjatyw mających zapobiegać rasizmowi, ksenofobii i dyskryminacji jest mniej, podobnie jak pieniądze przeznaczonych na tego typu przedsięwzięcia¹².

Wszystkie te czynniki są wyzwaniem, ale też dają duże możliwości współdziałania. Przybliżanie inności, uświadamianie o możliwościach integracji społecznej z poszanowaniem różnorodności poprzez przywoływanie przykładów dialogu międzykulturowego, negacja rasizmu, ksenofobii, uprzedzeń, stereotypów i dyskryminacji, promocja tolerancji, rozumianej jako prawo człowieka do postępowania zgodnie z wyrażanymi przez niego przekonaniem i szacunek dla odmiennych, również przeciwnych opinii i zwyczajów, a także działanie na rzecz budowy otwartego społeczeństwa, to źródła powstania Muzeum Dialogu Kultur i zarazem cele jego działalności. Cele realizowane przede wszystkim poprzez systematycznie rozbudowywaną ekspozycję stałą oraz ekspozycje czasowe prezentujące dialog sztuk i artystów, szeroko prowadzoną edukację wykorzystującą różno-

⁹ Mimo upływu lat wcale nie stajemy się mądrzejsi, bardziej wrażliwi na Innych. Po traumie II wojny światowej i Zagładzie ludności Żydowskiej w 1994 roku dochodzi do ludobójstwa w Ruandzie, podczas którego w ciągu zaledwie 100 dni od kwietnia do lipca około 800 tys. ruandyjskich Tutsi (1/10 ludności Ruandy) zostało zamordowanych maczetami trzymanymi przez bojówkarzy milicji interahamwe i sąsiadów Hutu. M.I. Midlarsky, *Ludobójstwo w XX wieku*, Warszawa 2010.

¹⁰ Sprzeciw dla budowy ośrodka może być doskonałym przykładem islamofobii rozumianej jako wynikająca ze strachu gotowość do dyskryminacji muzułmanów, odrzucenie islamu może stać się coraz powszechniejszym w Polsce problemem. W tej chwili w Polsce żyje około 30 tys. osób wyznania muzułmańskiego. Są to przedstawiciele mniejszości tatarskiej, ale też coraz liczniej napływający imigranci z Afganistanu czy Czechenii. Por. M. Branka, D. Cieślukowska, op. cit., s. 155-161.

¹¹ Wystąpienie posła PiS Lecha Kołakowskiego do szefa Urzędu do spraw Cudzoziemców z wnioskiem o likwidację ośrodka dla uchodźców w Łomży sprowokowało agresję wobec Czechenów, w tym m.in. pobicie dwóch Czechenek w Łomży. Przygotowany przez Fundację Wiedza Lokalna i Fundację Ocalenie „Raport mniejszości”, analizujący mowę nienawiści i języka wrogości wobec mniejszości etnicznych, seksualnych i religijnych na podlaskich forach internetowych w latach 2008-2010 ujawnił ponad tysiąc negatywnych wypowiedzi, w tym ponad sto zakwalifikowanych jako mowa nienawiści, czyli wypowiedzi wzywające do działania wobec przedstawicieli określonej grupy.

¹² Por. J. Ambrosewicz-Jacobs, *Tolerancja. Jak uczyć siebie i innych*, Kraków 2004, s. 12.

Il. 1. Działalność nowego oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach zainaugurowała międzynarodowa konferencja naukowa *Cztery narody, cztery spojrzenia. Perspektywy dialogu międzykulturowego* z udziałem przedstawicieli świata nauki i kultury z Ukrainy, Finlandii, Węgier, Niemiec i Polski. Gościem honorowym był ks. Adam Boniecki.

rodne narzędzia, m.in. warsztaty, lekcje, ale też spotkania, stworzenie Archiwum Historii Mówionej oraz sieci współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami i fundacjami pracującymi na rzecz upowszechniania kultury, budowy dialogu międzykulturowego, ochrony praw etc.

EKSPOZYCJA JAKO PRZESTRZEŃ DLA DIALOGU

Nowoczesne i interaktywne Muzeum Dialogu Kultur, to muzeum idei, w którym treści przekazywane są w sposób narracyjny. Muzeum pozytywnych relacji, w którym, zarówno dialog kultur, jak i kultura dialogu są niezwykle ważne. Otwarte 14 września 2012 roku w – położonej w centrum Kielc, na Rynku, tj. w miejscu, w którym dialog i wszelkiego rodzaju dysputy prowadzone są niemal z definicji – Kamienicy pod Trzema Herbami, pierwszej powojennej siedzibie Muzeum Świętokrzyskiego.

Ekspozycja Muzeum Dialogu Kultur przybliży historię, kulturę i tradycję, nieustannie podkreślając mnogość i różnorodność poglądów, wyznań, przekonań. Zapoznaje z ideą dialogu międzykulturowego, przedstawia jego przykłady i perspektywy, te zapisane w historii, jak i współczesne. Nie unika przy tym trudnych tematów pokazując, co się dzieje, gdy brakuje woli porozumienia, czerpiąc z licznych przykładów z historii XX wieku. Dzięki ekspozycji Muzeum Dialogu Kultur zwiedzający poznaje dzieje zakończonej sukcesem walki z dyskryminacją rasową w USA i Republice Południowej Afryki. Przygląda się dialogowi ekumenicznemu,

Il. 2. Wystawa stała przybliżyła ideę dialogu międzykulturowego, pokazuje, że dialog pomiędzy odmiennymi tradycjami i kulturami jest możliwy, że porozumienie narodów, ras, religii, kobiet i mężczyzn prowadzi do zwalczania dyskryminacji i nierówności.

trudnemu i wciąż stojącemu przed kolejnymi wyzwaniem oraz oddolnym inicjatywom sprzeciwu wobec totalitaryzmu. Śledzi dialog i zmianę społecznych ról płci w Polsce i na świecie oraz uwrażliwia się na prawa człowieka. Zapoznaje się także z różnorodnością narodową, etniczną i religijną na przykładzie m.in. Romów, Ormian, Żydów, ewangelików czy muzułmanów. Dowiaduje się przy tym jak kultury wzajemnie na siebie oddziałują i czerpią z bogactwa doświadczeń. Przez cały czas zwiedzania gościom towarzyszą myśli filozofów dialogu: Ferdinanda Ebnera, Emmanuela Lewinasa, Martina Bubera i ks. Józefa Tischnera.

W Muzeum Dialogu Kultur nie ma eksponatów. Nastawione na młodego odbiorcę w dużej mierze korzysta z nowoczesnych technologii. Znaczna część treści na ekspozycji stałej przekazywana jest w formie multimedialnych prezentacji – krótki tekst, fotografia, grafika, fragmenty utworów muzycznych, a także wypowiedzi osób, będących autorytetami w swojej dziedzinie. Ideę dialogu międzykulturowego przekazuje zainteresowanym krótki film, w którym komentarzem do obrazów są słowa ks. Adama Bonieckiego, naczelnego rabina Polski Michaela Schudricha czy Piotra Cywińskiego, dyrektora Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau.

„Tradycyjna” część ekspozycji, to przede wszystkim wielkoformatowe fotografie z podpisami, które są pretekstem do szerszej opowieści. Bo zwiedzanie Muzeum Dialogu Kultur to dialog między zwiedzającymi a przewodnikiem. Jest to rozmowa na tematy, dla których punktem wyjścia są bieżące wydarzenia z kraju i ze świata.

Dziś ekspozycja Muzeum Dialogu Kultur nastawiona jest przede wszystkim na dorosłego odbiorcę. Kwestią niedalekiej przyszłości będzie przygotowanie spe-

Il. 3. Ekspozycja Muzeum Dialogu Kultur jest w pełni interaktywna. To zwiedzający decyduje o wyborze ścieżki zwiedzania. To również przestrzeń bez eksponatów, przestrzeń wymiany myśli, doświadczeń. Na zdjęciu „Kronika kielecka”, instalacja Marka Cecuły.

cialnej ścieżki zwiedzania dla najmłodszych gości muzeum. Do tego czasu inne kultury, zwyczajnie dzieci poznają dzięki multimedialnym grom edukacyjnym, które poza treściami uczą współpracy i premiują porozumienie graczy.

EDUKACJA – CEL NAJWAŻNIEJSZY

Poza edukacyjnym wymiarem ekspozycji stałej Muzeum Dialogu Kultur prowadzi edukację wielokulturową i międzykulturową na zajęciach, warsztatach, ale też podczas spotkań, wykładów i prelekcji. Zapoznaje nie tylko z innymi kulturami, sztuką, folklorem, językiem, religią czy kuchnią, ale uczy jak współżyć z Innymi, jak pokonywać uprzedzenia i że różny znaczy Równy. Podstawowe zadanie edukacyjne to przygotowanie młodego człowieka do harmonijnego życia w wielokulturowym społeczeństwie, wzbogacenie jego doświadczeń z kulturą Innych, nauka codziennej komunikacji między ludźmi z różnych grup, przeciwdziałanie dyskryminacji.

Punktem wyjścia do tworzenia programów zajęć, warsztatów, lekcji etc. jest odpowiedź na pytanie czym jest kultura, jak wygląda nasza kultura i jak wygląda kultura Innych? Poznawanie innej kultury prowadzi do zrozumienia własnej, analiza zachowań Innych zmusza do refleksji. Żyjemy obok ludzi zakorzenionych w różnych kulturach, innych narodowości i wyznań, mających inne poglądy, orientację seksualną, są także odmienni ze względu na swą niepełnosprawność. Jeśli chcemy zrozumieć własną tradycję kulturową, kim – z kulturowego punktu widzenia – jesteśmy, musimy starać się zrozumieć Innych. Edukacja w Muzeum

Il. 4. Jednym z filarów działalności Muzeum Dialogu Kultur jest edukacja oparta na ofercie przygotowanej na bazie stałej ekspozycji oraz wystaw czasowych, a także ważnych zapisanych w różnych kalendarzach świąt w kontekście ich celebrowania nawet w najodleglejszych częściach świata.

Dialogu Kultur to budowa świadomości różnic, próba przybliżania idei solidarności i równości, pokazywania odmienności jako wartości. Nacisk położony jest przy tym na wzajemne wzbogacanie i zrozumienie.

Programy edukacyjne w naszym Muzeum zwracają uwagę na różnice i promują tolerancję dla tych różnic. Mówią też o cechach wspólnych. Wzmacniają własną tożsamość, prowadząc do akceptacji innej kultury. Uczą komunikacji międzykulturowej i pomagają w zrozumieniu poglądów innych ludzi. Młodzi na zajęciach, spotkaniach, prelekcjach uczą się tolerancji poprzez kontakty z członkami różnych grup, poznają własne dziedzictwo religijne i kulturowe oraz religie i zwyczaje innych, uświadamiają sobie, że każdy jest niepowtarzalny. Dostosowane do wieku uczestników zajęcia rozwijają umiejętności krytycznego myślenia, uczą unikania generalizacji oraz patrzenia w różny sposób na przedstawiony problem.

DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZA – ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ

Budowa Archiwum Historii Mówionej to kolejne wyzwanie, przed którym staje Muzeum Dialogu Kultur. W założeniach jego działalność polegać będzie na rejestrowaniu, gromadzeniu, opracowywaniu i udostępnianiu relacji bezpośrednich świadków wydarzeń historycznych, jak również wypowiedzi członków wspólnot religijnych i etnicznych, mniejszości narodowych oraz osób reprezentujących różnorodne środowiska społeczne i światopoglądowe. Relacje gromadzone w Archi-

wum Historii Mówionej będą dotyczyły zagadnień związanych z różnorodnymi kulturami i środowiskami społecznymi. Poruszane problemy będą traktowały o różnorodności narodowej, etnicznej, religijnej, a także tej determinowanej przez płeć czy pozycję społeczną. W obszarze zainteresowań znajdują się: życie codzienne, wielokulturowość, II wojna światowa, Holokaust, opozycja polityczna, życie kulturalne etc. Swoją działalność archiwum rozpocznie od historii Kielc i regionu – od dwudziestolecia międzywojennego, aż po czasy współczesne. W przyszłości rozszerzymy zakres zainteresowań o pozostałe regiony Polski i świata. Przy tworzeniu archiwum Muzeum zwróci się o pomoc do TVP Kielce i Radia Kielce.

Wykorzystując relacje ze wspomnień, wydarzeń, miejsc, osób i zjawisk, Archiwum stanie się filarem formułowanego przez Muzeum Dialogu Kultur, przekazu i tym samym zajmie priorytetową pozycję w jego działalności. Wydawnictwa, publikacje książkowe i multimedialne, scenariusze warsztatów i zajęć, opracowane na podstawie treści zgromadzonych w Archiwum, jak również relacje w formie zapisów audio i wideo we fragmentach zostaną umieszczone na stronie internetowej Muzeum Dialogu Kultur, zaś w całości zostaną udostępnione za pośrednictwem multimedialnej czytelnicy.

Zgromadzone w ten sposób źródła przekazu będą unikalną bazą umożliwiającą bezpośredni odbiór treści związanych z kulturą, społeczną i historyczną różnorodnością oraz pozwolą na współuczestnictwo w prowadzonej przez Muzeum działalności. Multimedialny zasób Archiwum stanowić będzie także atrakcyjne źródło dla reprezentujących różne dyscypliny naukowe badaczy. Relacje zebrane w Archiwum Historii Mówionej posłużą także do wzbogacenia ekspozycji stałej oraz będą wykorzystywane przy organizacji wystaw czasowych Muzeum.

Na Archiwum Historii Mówionej złożą się: multimedialna czytelnica zlokalizowana w siedzibie Muzeum z sześcioma nowoczesnymi stanowiskami, panelami dotykowymi i wysokiej jakości słuchawkami, oraz pracownia wyposażona w nowoczesne urządzenia służące do rejestrowania materiałów audio i wideo oraz komputery wraz z oprogramowaniem przeznaczonym do opracowywania i archiwizowania danych.

W planach Muzeum znajduje się także działalność wydawnicza (publikacje książkowe i elektroniczne, periodyczne wydawnictwo multimedialne) oraz edukacyjna (warsztaty, wykłady i zajęcia dla młodzieży i dorosłych) oparte na metodzie *oral history*.

DIALOG W TEORII I PRAKTYCE

Muzeum Dialogu Kultur to nie tylko przybliżanie idei dialogu międzykulturowego na ekspozycji czy zajęciach edukacyjnych. To także dialog w praktyce, a więc podjęcie działań mających na celu stworzenie szerokiego spektrum partnerstw.

Muzeum już dziś jest miejscem spotkań dla różnych grup. To miejsce rodzenia się różnorodnych pomysłów, wzajemnego inspirowania się. Po zaledwie dwóch miesiącach działalności nawiązaliśmy współpracę ze Stowarzyszeniem im. Jana Karskiego w Kielcach, którego efektem będzie zorganizowanie w styczniu 2013 roku wystawy prac izraelskiego artysty Mulli Ben Sassona; Stowarzyszeniem Integracja Europa-Wschód; Stowarzyszeniem Centrum Wolontariatu, z którym zorganizowaliśmy cieszący się dużą popularnością Festiwal Filmów Praw Człó-

Il. 6. Muzeum Dialogu Kultur to miejsce spotkań, w którym z powodzeniem odnajdują się przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych, obcokrajowcy, przedstawiciele stowarzyszeń i fundacji działających na rzecz dialogu międzykulturowego. Na zdjęciu spotkanie studentów z programu Erasmus.

wieka w filmie „Watch Docs”. W najbliższej przyszłości Muzeum nawiąże też współpracę z Ośrodkiem „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie, Ośrodkiem „Pogranicze – sztuk, kultur i narodów” w Sejnach oraz Fundacją Nomen Omen z Lublina.

Lista potencjalnych partnerów jest bardzo długa, bo Muzeum Dialogu Kultur ma nie tylko teoretyzować o dialogu, ale przede wszystkim prowadzić go w praktyce.

Monika Rosmanowska

THE MUSEUM FOR INTERCULTURAL DIALOGUE
AS SPACE FOR MUTUAL UNDERSTANDING

The modern and interactive Museum for Intercultural Dialogue is a museum of ideas, where subject matters are communicated in a narrative manner. It is a museum of positive relationships that presents history, culture and tradition with a constant emphasis on plurality and variety of outlooks, denominations, beliefs. The Museum for Intercultural Dialogue helps to accept otherness and shows the possibility of creating an integrated society where diversity and plurality are respected. It denies racism, xenophobia, prejudice, stereotypes and discrimination. It promotes tolerance - defined as a human right to act accordingly to one's beliefs but with respect for different, even contradictory, opinions and customs - as well as working to build an open society. The Museum realizes these objectives primarily through the systematically expanded permanent exhibition and temporary presentations of arts and artists in dialogue, as well as a broad education applying a wide variety of tools, such as workshops, classes and meetings, whose purpose is not only to familiarize people with other cultures, arts, folklores, languages, religions or cuisines, but also to learn how to coexist with the Other, how to overcome prejudice; thus even the youngest might become aware that 'different' means 'equal'. The Museum's main task to be achieved in the near future is creating the Oral History Archive to record, collect, develop and present reports by eyewitnesses of historical events, by members of various religious or ethnic communities and national minorities, and by other people representing various social and world-view milieux. The Museum is also going to set up a cooperation network with institutions, associations and foundations working for the promotion of culture, the construction of intercultural dialogue and the protection of human rights. For us the dialogue is in the first place a matter of practice, not only a theory.

Monika Rosmanowska